

92-gruppen

Vesterbrogade 2B, 1620 Kbh. V

Tlf: 21 72 79 57

e-mail: tdc@92grp.dk

Website: www.92grp.dk

Koordinator: Troels Dam Christensen

92-gruppens hørings svar til EU Kommissionens forslag til afskovningsforordning

14. december 2021

92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling, er et samarbejde mellem 25 danske miljø- og udviklingsorganisationer.
92-gruppen arbejder for fremme af en bæredygtig udvikling i hele verden.

92-gruppen består af: Amnesty, Care Danmark, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk International Bosætningservice, Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark, FN-forbundet, Global Aktion, Greenpeace, IWGIA, Kvindernes U-landsudvalg, Klimabevægelsen, Mellempolkeligt Samvirke, Natur og Ungdom, Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Øko-net, Nyt Europa, Oxfam IBIS, Red Orangutangen, Rådet for Bæredygtig Trafik, Rådet for Grøn Omstilling, Sex & Samfund, U-landsforeningen Svalerne, VedvarendeEnerg, Verdens Skove, World Animal Protection Danmark, WWF Verdensnaturfonden.

Indholdsfortegnelse

Indledende bemærkninger	3
1. Andre naturtyper end skov skal omfattes fra start	3
2. Menneskerettigheder skal omfattes	4
3. Udvalgte definitioner af afskovning og skovforringelse samt plantager.....	4
4. Både lovlig og ulovlig afskovning bør omfattes	5
5. Alle varer med risiko for afskovning skal omfattes	5
6. Certificering kan ikke erstatte rettidig omhu	6
7. Den finansielle sektor skal omfattes	6
8. Overtrædelse skal afskrækkes	6
9. Både import og eksport skal omfattes	7
10. Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) bør fuldt omfattes	7
11. Samarbejde med producentlande	7
12. Rangering af lande	7

EU Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om krav til visse råvarer og produkter associeret med afskovning og skovforarmelse, før de gøres tilgængelige på EU's indre marked eller eksporteres, samt ophævelse af forordning (EU) nr. 995/2010. COM (2021) 706

Indledende bemærkninger

92-gruppen sender hermed kommentarer til EU-Kommissionens forslag til en forordning om afskovning og skovforarmelse. EU-landene er blandt verdens største importører af varer, som medfører skovrydning fra troperne og er tilsammen ansvarlige for 16 procent af al skovrydning forbundet med international handel. Forordningen omfatter produkterne kvæg, soja, palmeolie, træ, kakao og kaffe. Efter flere årtier, hvor EU har stået stille mht. at få gjort noget ved den afskovning, som EU's efterspørgsel er skyld i uden for EU's eget territorium, er afskovningsforordningen et vigtigt skridt i den rigtige retning.

Den danske regerings egen handlingsplan mod afskovning (September 2021)¹ har en vision om at sikre, at Danmark i 2025 ikke importerer varer, der medfører afskovning, og at Danmark samtidig bidrager aktivt til beskyttelse og genopretning af verdens skove. Handlingsplanen mangler dog konkret handling. Forslaget fra EU-kommissionen er en oplagt mulighed for at gå fra vision til handling.

EU-Kommissionens udspil om afskovning er et godt udgangspunkt for, at EU og virksomheder tager ansvar. *Danmark bør sikre, at den videre proces i EU ikke udvander forslaget, men i stedet udbedrer nogle af de vigtige svagheder, som stadig findes i udkastet.*

I det følgende vil vi derfor i ikke-prioriteret rækkefølge liste de vigtigste sager, som Danmark fortsat skal kæmpe for.

1. Andre naturtyper end skov skal omfattes fra start

I Kommissionens udkast er der et snævert fokus på skov, men det er vigtigt, at også andre truede naturtyper inkluderes. Det gælder ikke mindst græssavanner, vådområder, tørveområder og skovsavanner. Eksempelvis har skovsavannen Cerradoen i Brasilien i det seneste årti været frontlinjen for udvidelsen af landets produktion af soja til dyrefoder på bekostning af enestående natur. Den danske handlingsplan inkluderer disse andre værdifulde naturområder.

Danmark bør derfor arbejde hårdt for, at alle naturtyper inklusiv Cerradoen omfattes straks fra forordningens ikrafttrædelse. Kommissionen foreslår, at man ved den første evaluering af forordningen - to år efter ikrafttrædelse - vil vurdere, hvorvidt andre typer af økosystemer skal inkluderes, men det er for sent og for usikkert. Danmark bør arbejde for beskyttelse af alle vigtige økosystemer nu, både af hensyn til klimaet og i at stoppe tabet af biodiversitet.

¹ https://fvm.dk/fileadmin/user_upload/FVM.dk/Dokumenter/Foedevarer/Handlingsplan_mod_afskovning.pdf

2. Menneskerettigheder skal omfattes

Afbrænding og anden rydning af økosystemer er ofte forbundet med brud på menneskerettighederne. I udspillet har Kommissionen valgt ikke at opstille krav til overholdelse af internationalt anerkendte menneskerettigheder og i stedet accepteret lokal lovgivning som dækkende. Mange af de lande, som lovgivningen potentielt vil dække, har dog ikke inkorporeret de internationale menneskerettigheder i national lov. I Brasilien har oprindelige folk dette efterår arrangeret historisk store demonstrationer i protest mod regeringens angreb på deres rettigheder til de landområder, hvor deres forfædre har levet gennem mange generationer.

Afskovningsforordningen bør understøtte beskyttelsen af rettigheder ved også at stille krav om overholdelse af de internationale konventioner og deklARATIONER, der beskytter oprindelige folk og lokalsamfund². Særligt for disse samfundsgrupper med rettigheder ifølge kollektiv sædvaneret er det særligt vigtigt, at retten til frit, forudgående samtykke (FPIC) indgår. Hverken FPIC eller andre rettigheder indgår endnu i Kommissionens udspil.

Danmark bør arbejde for, at den kommende lovgivning specifikt kommer til at stille krav om overholdelse af menneskerettigheder og oprindelige folks rettigheder ifølge internationale FN-beslutninger.

3. Udvandede definitioner af afskovning og skovforringelse samt plantager

I Kommissionens udspil er definitionerne af henholdsvis afskovning og skovforringelse udvandet. "Afskovning" er gået fra at omhandle al omlægning af skov til anden arealanvendelse til kun at være omlægning til landbrug. Definitionen af "skovforringelse" er blevet ændret markant og dækker nu kun "høstmetoder, der ikke er bæredygtige". Det er en højst uklar definition, der også er svær at måle på. Skovforringelse bør ikke defineres for snævert til at kunne fungere i praksis og bør også omhandle skovens trivsel som et biodiversitets økosystem.

Derudover har EU-Kommissionen i deres endelige udkast valgt at have to definitioner af plantager: landbrugsplantager (agricultural plantation) og plantageskove (plantation forest).

Landbrugsplantager er naturligvis ekskluderet fra definition af skov. Plantageskove bør ligeledes ekskluderes fra definitionen på skov, men plantageskove er ikke ekskluderet i forordningsforslagets definition. Det vil betyde, at naturlig skov kan fældes og omlægges til monotone plantager, f.eks. gummi plantager, uden at det regnes som afskovning, og den gummi, der produceres, vil uhindret kunne importeres til Europa.

De nuværende definitioner for skov og plantage åbner potentielt for nogle enorme faldgruber. Hvis primær og urørt skov ryddes for at lave plantager, så er der tale om en klar degradering, hvor især biodiversiteten kommer til at lide, samtidigt med at der vil være betydelige CO₂-udledninger i forbindelse med omlægning til plantage.

² <https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/declaration-on-the-rights-of-indigenous-peoples.html>
https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169

Hvis plantager skal kunne tælles med som skov, skal det være helt tydeligt, at det kun er plantager, som er omlagt fra anden produktionsarealer, og ikke plantager, der er omlagt fra mere biodivers skov eller andre naturlige økosystemer.

Danmark bør sikre, at alle definitionerne i Kommissionens udspil bliver så konkret defineret, at de ikke kan misforstås, og samtidig stadig er målbare. Forordningen bør, som angivet af Europa-Parlamentet i dets beslutning af 22. oktober 2020³, benytte de definitioner, der anvendes i Accountability Framework Initiative (AFi).

Danmark bør arbejde for, at EU inddrager biodiversiteten mere i alle definitioner, således at forordningen ikke sidestiller monotone skovplantager med biodiverse skove.

4. Både lovlig og ulovlig afskovning bør omfattes

Det er meget vigtigt, at lovlig afskovning er fuldt omfattet⁴. Kommissionen bemærker selv, at 30 procent af al afskovning i tropiske skove forbundet med landbrug i perioden 2013 til 2019 var defineret som lovlig afskovning. EU-Kommissionen skriver endvidere i introduktionen, at hvis man ikke også dækker lovlig afskovning, vil det forringe lovgivningens effekt. Det må derfor antages, at Kommissionens forslag også omfatter afskovning, der er lovlig i det land, hvor det foregår. Men det bør fremgå tydeligere i den endelige forordning, at lovlig skovrydning er omfattet.

Danmark bør arbejde for, at (udover naturligvis ulovlig afskovning) lovlig afskovning tydeligt omfattes af forordningen.

5. Alle varer med risiko for afskovning skal omfattes

Soja er dækket i hele forsyningskæden, men f.eks. gummi, majs og alle animalske produkter udover oksekød er ikke med:

Det giver god mening, at soja og palmeolie bør have den højeste bevågenhed. Det er også godt, at Kommissionen har inkluderet afledte produkter inklusiv via foder, og dermed er de varer, som er dækket af forordningen, dækket i hele deres videre forsyningskæde. Desværre er afledte produkter kun med, såfremt deres specifikke HS-varekode er nævnt i appendikset til forordningen.

Appendikset omfatter kun et begrænset antal varekoder, hvilket tilsvarende begrænser forordningens effekt. Hvis majs, gummi og andre animalske produkter ikke omfattes, vil EU fortsat importere varer, der medfører afskovning.

Kommissionen burde i stedet have inkluderet alle varer, der indeholder råvarer med risiko for afskovning (FERC - Forest and Ecosystem Risk Commodities).

Danmark bør arbejde for, at alle varer med risiko for afskovning, bliver dækket inklusive gummi, majs og animalske produkter. Derudover bør Danmark støtte Kommissionens forslag om, at afledte produkter er inkluderet. Danmark bør arbejde for, at afledte produkter ikke dækkes på varekodeniveau, men på et overordnet niveau ift. om de indeholder råvarer med risiko for afskovning eller ej.

³ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0285_EN.pdf (se punkt 3.3 "Definitions")

⁴ <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ac358d>

6. Certificering kan ikke erstatte rettidig omhu

Danmark bør også stå fast på, at certificeringer ikke kan erstatte rettidig omhu, og at certificeringer ikke tillægges mere vægt, end hvad tilfældet allerede er i Kommissionens udkast.

7. Den finansielle sektor skal omfattes

Den finansielle sektor spiller via deres investeringer en enorm rolle i EU's afskovningsaftryk⁵. Det er derfor helt essentielt, at denne sektor også inkluderes i den kommende lov for at sikre, at europæiske banker og investorer ikke fortsætter med at finansiere skovrydning og ødelæggelse af anden natur. Banker og investorer skal ligesom alle andre virksomheder påtage sig deres ansvar for at stoppe afskovning. EU har endvidere under Parisaftalen art. 2,1c en direkte forpligtelse til at bringe alle finansielle strømme på linje med Parisaftalens mål om at holde temperaturstigninger til 1.5C. I sin nuværende udformning medtager forslaget desværre endnu ikke den finansielle sektor. I den danske handlingsplan anerkender regeringen den finansielle sektors ansvar.

Danmark bør derfor arbejde for, at de finansielle institutioner også bliver dækket af den nye EU-lov.

8. Overtrædelse skal afskrækkes

Af udspillet fremgår det, at virksomheder, der importerer, handler eller eksporterer varer, som er dækket af denne lov, skal udvise due diligence gennem en tredelt proces; 1)

Informationsindsamling inkl. geografiske koordinater for de steder, hvor en vare er produceret (artikel 9), 2) risikovurdering (artikel 10) og 3) afhjælpende foranstaltninger (mitigering) (artikel 10). Virksomhederne skal kende deres værdikæder og garantere, at et produkt ikke har medført afskovning, hvis der er en risiko for afskovning, skal virksomheden begrænse den risiko for at få adgang til, eller eksportere fra, EU's indre marked. Det er fornuftigt.

Desværre har Kommissionen i sidste øjeblik udvandet sanktionerne, så der ikke længere indgår strafferetsligt ansvar eller "sort-listning" af virksomheder, der overtræder forordningen.

Forordningen bør præcisere, at afhjælpende foranstaltninger ikke kan træde i stedet for sanktioner. Muligheden for at anvende strafferetlige sanktioner bør udtrykkeligt forudses for alvorlige overtrædelser, og der bør oprettes et register over operatører, der ikke overholder kravene, for at lette håndhævelsen.

Loven bør gøre det klart, at parter, der er blevet skadet som følge af overtrædelser af dens bestemmelser, skal have adgang til passende klagemuligheder ved nationale domstole. Klage skal både kunne indgives af f.eks. oprindelige folk og lokalsamfund, hvis deres jordrettigheder er blevet krænket, men også af andre operatører, som overholder loven og hvis markedsposition bliver uretfærdigt påvirket af konkurrenter, der bryder due diligence-kravene.

Danmark bør arbejde for, at der indgår afskrækkende sanktioner og passende klagemuligheder overfor virksomheder, der ikke overholder forordningen.

⁵ <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/forests/deforestation-dividends/#resource-library>

9. Både import og eksport skal omfattes

At også eksport er dækket var en sen tilføjelse i forslaget. Det må antages, at der er EU-lande, der ønsker, at eksport ikke er dækket.

Danmark bør arbejde for, at både import og eksport forbliver i forordningen.

10. Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) bør fuldt omfattes

Kommissionen foreslår at undtage små- og mellemstore virksomheder (SMV'er), der er forhandlere, fra fuldt at skulle opfylde forordningens krav. Det er en alt for omfattende ansvarsfritagelse. SMV'erne udgør over 99% af alle europæiske virksomheder. SMV'ers værdikæder er ofte langt simple end de store virksomheders, hvilket burde gøre det nemmere for dem fuldt at efterleve den kommende forordning.

Danmark skal derfor arbejde for, at alle virksomheder bliver omfattet, også SMV'er.

11. Samarbejde med producentlande

Såfremt Kommissionens udspil vedtages, vil EU fremover lave samarbejdsaftaler med producentlandene for at støtte landene i at udvikle mere bæredygtige produktioner. Gennem samarbejdet håber Kommissionen at være med til at begrænse afskovningen i samarbejdslandene og samtidig øge deres konkurrenceevne. Det er positivt, at oprindelige folk og civilsamfundet skal inddrages i denne proces og i samarbejdet, men det er ikke tydeligt nok, hvordan dette skal gøres. Kommissionen har også udeladt, at dette samarbejde også bør have fokus på beskyttelse af andre økosystemer end kun skov. Tidligere eksempler på "skov-samarbejder" fra FLEGT har været en enorm fiasko, og det er derfor vigtigt, at man får evalueret disse og brugt læring herfra til at styrke de nye partnerskaber. En mulig løsning kan være at hjælpe producenter til at opnå troværdige certificeringer.

Danmark bør støtte op om initiativerne vedrørende samarbejde med tredjelande og være med til at sikre, at civilsamfundet og oprindelige folk forbliver en del af processen, og at samarbejdet også kommer til at omhandle bevaring af andre økosystemer. Slutteligt bør Danmark arbejde for, at disse partnerskaber bliver baseret på erfaringer fra FLEGT, så man ikke begår samme fejl.

12. Rangering af lande

For at lette arbejdet for europæiske virksomheder anbefaler Kommissionen, at EU laver en rangering af lande eller landsdele i tre kategorier: Lav risiko, standard og høj risiko. Rangeringen vil være baseret på niveauet af afskovning og skovforringelse, udviklingen indenfor landbrug og produktion, landets NDC og evt. samarbejdsaftale med EU samt lokal lovgivning og dens effektivitet (artikel 27).

Denne opdeling vil betyde, at produkter fra lavrisikolande ikke vil være omfattet af samme krav til rettidig omhu som produkter fra højriskolande. Afskovning kan foregå i alle lande verden rundt, og nye områder med afskovning kan opstå. Derfor burde Kommissionen også kræve risikovurderinger

i relation til lande eller områder kategoriseret med lav risiko. Ellers kan man frygte mulige huller i forordningen.

Det er positivt, at varer fra højrisikolande vil være pålagt øget kontrol. Mærkaten ”højrisikoland” tildeles dog efter en politisk proces, hvor det pågældende land kan komme med indsigelser.

Højrisikolandene bliver udelukkende vurderet ud fra deres afskovningsrater jf. forordningens definitioner og altså ikke på deres konvertering af økosystemer generelt, eller hvorvidt landene overholder internationale konventioner, og deklARATIONER og sikrer oprindelige folks rettigheder inklusiv FPIC. Derved kommer højrisikokategorien formentligt kun til at omfatte ret få lande.

Danmark bør arbejde for, at virksomheder som minimum skal lave en risikovurdering for alle lande og ikke undtages ved lavrisikolande, og at eventuelle muligheder for at hvidvaske produkter via lavrisikolande elimineres.

92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling, er i denne sag tegnet af:

Amnesty
Danmarks Naturfredningsforening
Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife
Dansk International Bosætningservice
Global Aktion
Greenpeace
IWGIA
Klimabevægelsen
Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Øko-net
Nyt Europa
Oxfam Ibis
Verdens Skove
World Animal Protection
WWF Verdensnaturfonden